

Nove jame okoli Globodola

Jože Avbar

Globodol je eno najmanjših kraških polj v Sloveniji z več posebnostmi. Poleg urbanističnih in krajinskih so izjemne tudi naravne značilnosti. Njegova dolga os sever – jug je redkost med dinarskimi kraškimi polji, uvrščamo pa ga tudi med naša globlja kraška polja. Je brez površinske tekoče vode, pod njim pa se pretaka več podzemnih tokov. Po razmišljanjih prof. Ivana Gamsa (Gams 1958) bi se lahko voda iz Globodola v podzemlju združila s podzemno Temenico na poti proti izviru v Luknji, ali pa bi celo odtekala pod Ajdovsko planoto proti Krki. Gladina podtalnice v Globodolu je na nadmorski višini okoli 180 metrov, izvir Temenice v Luknji pa na 173 metrov. Ob večjem deževju priteka nekaj vode iz izvirov na severnem delu Globodola, dvigne pa se tudi nivo podtalnice, in sicer za največ 18 m, tako da poplavi nižje ležeče dele polja. V okoliških pobočjih je tudi veliko kraških jam. Globodolsko polje je zaradi kraških in geomorfoloških posebnosti zavarovano kot naravni spomenik.

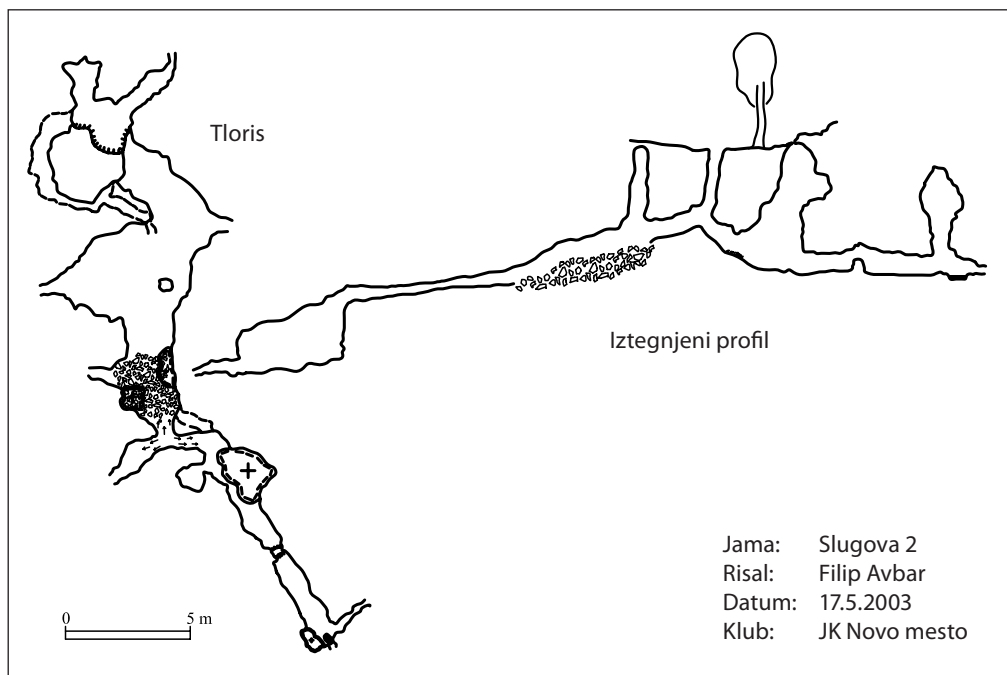
Pogled na Globodolsko polje iz Šmavra.

Zaradi navedenih posebnosti smo tudi nekateri domačini želeli o podzemlju Globodola in okolice izvedeti čim več. Obiskali smo nekaj bližnjih znanih vodoravnih jam in se želeli spustiti v brezni Malo in Veliko Vratnico, a smo ob obisku mogočnih vhodov le pokukali v nam nedosegljive globine. Spomladi 2002 smo se pri ogledu Malisnice na Grč vrhu slučajno srečali z Jožetom Tomšičem. Omenil je, da obiskuje jamarski tečaj v Jamarskem klubu Novo mesto, v katerega sva se takoj vključila z bratom Filipom in Matejem Ajdičem. Postopno smo pridobili znanje jamarskih tehnik in začeli upati, da bomo nekoč videli tudi dno globoke Velike Vratnice. Po opravljenem tečaju smo z izkušenim jamarjem Andrejem Gašperičem postali prava ekipa za raziskovanje domačega terena.

Najprej smo se lotili raziskovanja Ajdovške jame. Tu smo se sprva po “štriku” spuščali še malce negotovo, po zadnjih akcijah pa smo bili že “pravi jamarski mački”. V jami smo podvojili dolžino poligona z odkritjem vzporednega brezna. Sledilo je odpiranje Kruzlove polšne, kasneje pa smo odprli in raziskali še Jamo v ovinku ter Gabrovo brezno, ki čaka na dokumentiranje. Vse te tri jame so v bližini Ajdovške jame, kjer čaka še nekaj dihalnikov. Vhode je Filipu razkril domačin iz Globodola.

Nekaj akcij smo posvetili raziskavi udara v neposredni bližini znane Slugove jame pri Srednjem Globodolu. Izmerili smo 50 metrov rovvov, jamo pa poimenovali Slugova 2. Rovi obeh jam se zelo približajo drug drugemu. Nedvomno gre za isti jamski sistem, ki so ga podori in jamski procesi ločili. Erozijsko oblikovani rovi so v preteklosti očitno odvajali površinsko vodo v podzemlje.

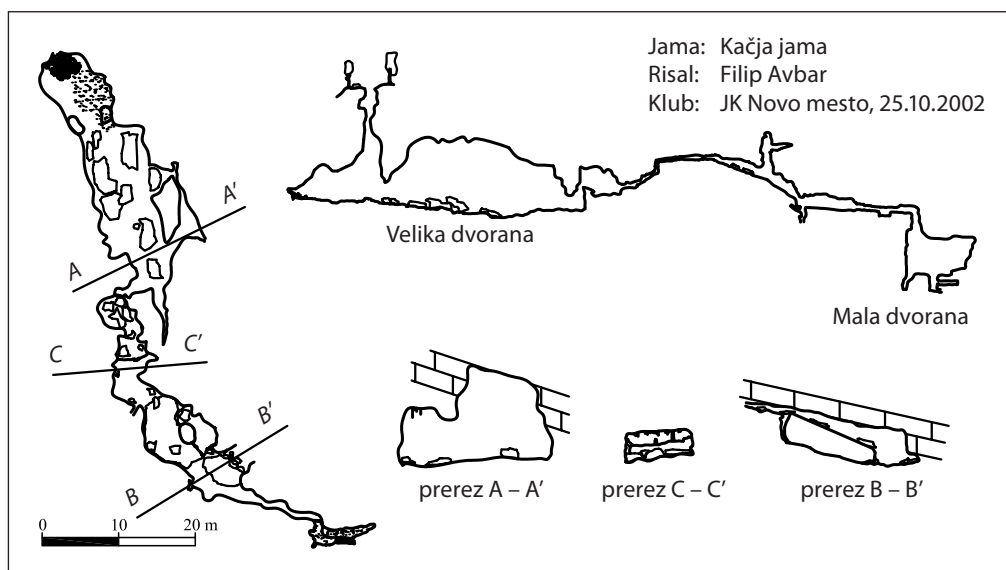
Temeljito smo preiskali tudi Slugovo jamo in njene skrite koticke. Poskušali smo najti nadaljevanje. Žal so bile akcije neuspešne – tudi kopaška na najnižjem delu, kjer je potencialno nadaljevanje jame zalito z veliko količino blata.

Vhod v Ajdovško jama.

Poleg Koprivnice, Velike in Male Vratnice, ki so bile raziskane že leta 1931, so bile med leti 1950 in 1956, ko je raziskovanje na področju Globodola vodil prof. Ivan Gams, registrirane še Slugova jama, Špelkotova jama (tudi Žibertova ali Perparjeva jama), Babja jama, Jelenca na Kekovem, Kevderc pri Globodolu, Ajdovška jama, Tončkova polšna, Krhetova polšna, Malikovec, Brezno v Dulah in Mišnica. Skupaj je to 14 jam, ki so jih raziskali in dokumentirali člani tedanjega ljubljanskega Društva za raziskovanje jam Slovenija. V osemdesetih letih so novomeški jamarji pod vodstvom Tomaža Bukovca ponovno raziskovali Veliko in Malo Vratnico, podatkov o drugih raziskavah pa ni zaslediti. Z bratom Filipom sva poiskala vse vhode registriranih jam v okolici Globodola. Večina jih leži na severnem in zahodnem robu polja. Nastale so ob lokalnih prelomnicah, ki jih je kasneje preoblikoval vodni tok. Brezno v Dulah je edini speleološki objekt na dnu polja.

Največje odkritje je bilo 6. oktobra 2002, ko smo odprli vhod v Kačjo jamo. Za lokacijo vhoda je novopečenemu jamarju Dragu Primcu iz Mirne Peči povedal domačin iz Globodola. Poligon jame meri nekaj čez 150 metrov. Vhod leži na pobočju malo nad robom polja, nad nogometnim igriščem v Škratovici, v bližini Žibertove jame. Poimenovali smo jo po najdenem kačjem skeletu. Vhodno brezno je globoko 15 metrov, jama pa se nadaljuje z večjo vodoravno dvorano, dolgo 45 metrov in široko 8 metrov. Stranski rov vodi med lepimi kapniki do drugega večjega prostora, ki se konča z 10 metrskim blatnim breznom. Jama ima še možnost nadaljevanja proti severu, kamor vodi rov, ki smo ga v treh akcijah poglobili in podaljšali. Na koncu se širi, vendar je zasut s podornim kamenjem. Potrebno bo še nekaj kopaških akcij, da se prebijemo do morebitne nove dvorane.

Marca 2003 smo pričeli s kopanjem le nekaj metrov nad nivojem doline na zahodnem pobočju nad vasjo Srednji Globodol. Po večdnevnem kopanju in boju s skalo smo uspeli razširiti vhod, tako da smo se kot po dimniku spustili v podzemlje. Džonova jama, kot smo jo poimenovali po psu najditelju, je segala 26 metrov globoko. Na stenah brezna je bil jasno viden rob, do kjer sega nivo podtalnice ob večjem vodostaju. Brezno se na dnu razširi v večjo dvorano z blatnimi stenami, ki ima na najnižjem delu delujočo estavelo. V času obiska v jami ni bilo vode. Nekaj deset metrov nad Džonovo jamo smo odprli še Grivčevo jamo z 12 metri poligona.

Kopali smo tudi v severnem delu globodolske doline, v presušenem izviru, vendar smo že na globini dveh metrov naleteli na podtalnico. V zimskem času je predvsem Filip pregledoval teren na zahodnem pobočju doline. Uspel je locirati pet potencial-

Jože Avbar, Jože Tomšič in Mihael Rukše med raziskovanjem Kačje jame.

nih dihalnikov. Enega od teh smo že odprli, Našli smo 35 metrov globoko brezno. Avgusta 2006 smo se prebili v vzporedno brezno, ki je bilo lepo zasigano. Na dnu je bilo čutiti močan prepih, tako da so možnosti nadaljevanja odprte. Potencial predstavlja tudi neposredna bližina Babje jame, Male Vratnice in Velike Vratnice. Brezno smo poimenovali Komarjevo brezno v Ojstrem vrhu. Ostali dihalniki v bližini še čakajo na zagrete raziskovalce.

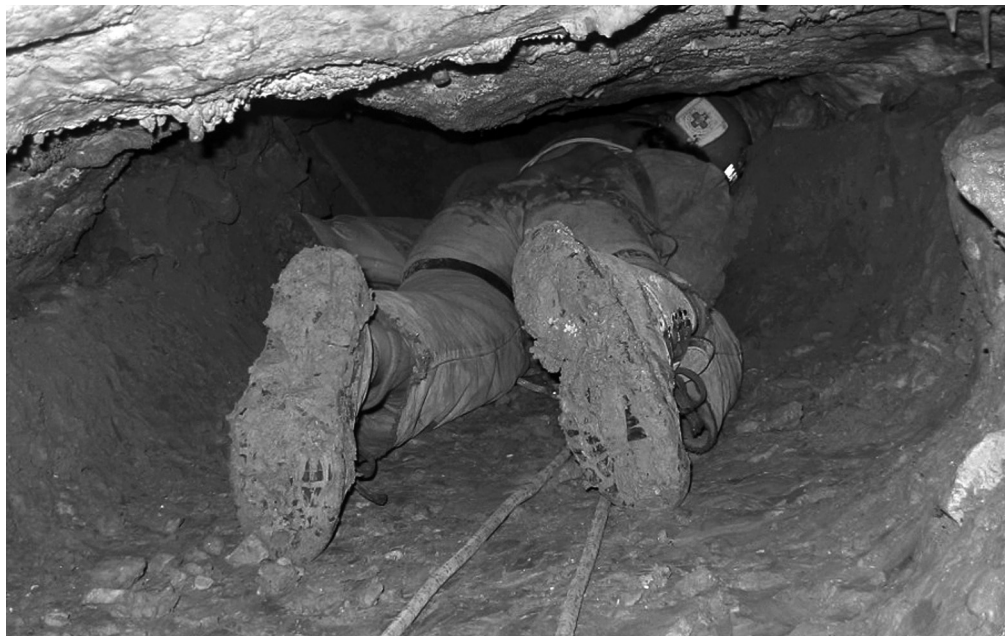
Raziskali smo tudi Kolenčevo jamo in Jamo v Petelinjku na južnem delu Globodolske doline pri Škratovici, kjer smo raziskovali tudi že znano Medvedovo jamo. Pod Golobinjekom smo 2003 raziskali še 22 metrov globoko Navinčevo brezno, na zahodnem pobočju nad Malim vrhom pa manjšo vodoravno Filipovo jamo.

V letih od 2002 do 2007 so raziskave potekale tudi višje na jugovzhodnem pobočju Globodola, na področju Grč Vrha. Tu je bilo registriranih nekaj novih jam in najdenih precej dihalnikov. Največji odkritji predstavljata gotovo Brajerjeva jama, na zahodnem pobočju Ostrega vrha pa Astina jama, ki se ponašata s čudovitim kapniškim okrasjem in s posebnimi, redkimi sigastimi tvorbami.

V okolici Globodola je danes registriranih 32 jam, odpreti in raziskati je treba več kot deset dihalnikov. Velik potencial ima predvsem teren v smeri proti Luknji, kjer želimo vstopiti v podzemni sistem Temenice in njene podzemne pritoke. Dela je še veliko in tudi generacije za nami se bodo lahko veselile odkritij lepih podzemnih prostorov.

Literatura:

- Gams, I. 1958: H geomorfolgiji kraškega polja Globodola in okolice. Poročila – Acta carsologica, III, Ljubljana 1958.

Poskus napredovanja – kopanje v Kačji jami.